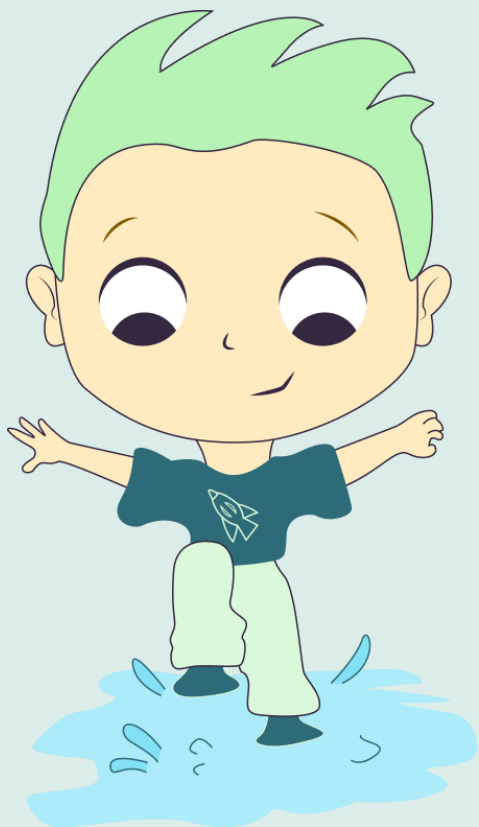

Teema Vesi

Lukulumo

Teema: Vesi

Johdanto (molemmille kielitasoille)

Yli 70 prosenttia maapallon pinnasta on veden peitossa, ja vettä löytyy melkein mistä tahansa. Sekä ihmisille, kasveille että eläimille vesi on elintärkeää. Ilman vettä emme voi elää. Tämä teema tukee varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ympäristökasvatuksen tavoitteita.

Kielitaso: Helpompi kielellinen taso

Kysymykset

Näytä lapsille kuvia teemaan sopivista kirjoista. Käytä kuvia keskustelun tukena. Lapset, jotka eivät vielä osaa ilmaista itseään sanallisesti, voivat osoittaa kirjan kuvia, äännellä tai elehtiä.

- Mitä sinulle tulee mieleen sanasta vesi?
- Miltä vesi näyttää?
- Mistä voit löytää vettä sisätiloista?
- Mistä voit löytää vettä ulkona?
- Mihin käytät vettä?
- Mihin muuhun vettä voi käyttää?
- Mitä tykkäät tehdä vedellä?
- Miltä vesi kuulostaa?
- Mitä eläimiä vedessä elää?
- Mitä kasveja kasvaa vedessä?
- Mitä tiedät merestä?
- Mitä vaatteita tarvitset, jos haluat mennä ulos sateella?
- Mitä voit tehdä ulkona, kun sataa?
- Mitä vedelle tapahtuu, kun ulkona on todella kylmä tai kun laitamme vettä pakastimeen?

Käsitteet

- Vesi – neste, jota löytyy esimerkiksi meristä, järvistä tai vesistöistä ja joka on mauton, hajuton ja väritön
- Sade – sadepisaroina satava vesi
- Lätäkkö – pieni sadeveden kerääntymä
- Sadetakki – takki, jota käytetään sateella, jotta ei kastu
- Kumisaappaat – saappaat, jotka ovat vedenpitävää materiaalia
- Jää – jäähtynyt vesi
- Meri – suuri yhtenäinen vesialue, joka ympäröi maapallon maa-alueita
- Kala – eläin, joka elää vedessä ja hengittää kiduksilla
- Kylpeä – upottaa itsensä veteen, esimerkiksi kylpyammeessa tai uima-altaassa
- Roiskia – roiskuttaa vettä
- Juoda – niellä nestettä, esimerkiksi vettä
- Märkä – läpimärkä vedestä
- Lämmin – jotain, jolla on korkea lämpötila
- Kylmä – jotain, jolla on matala lämpötila
- Vene – kulkuneuvo, joka kelluu veden päällä

Aktiviteetit

Leikki

- Luo leikkiympäristö vesiteemalla, esimerkiksi meri tai järvi. Keskustelkaa mitä eläimiä ja kasveja siellä elää, ja antakaa lelueläinten tai lasten tekemien eläinten asua siellä. Leikkikää yhdessä ympäristössä ja nimetkää mitä siellä on. Kannusta lapsia kielelliseen ilmaisuun.
- Täytä astia vedellä. Ota esille esimerkiksi vene, kivi, keppi, käpy ja lehti. Anna lasten kokeilla, mitkä esineet kelluvat ja mitkä uppoavat. Käytä ja toista leikin aikana käsitteitä *kellua* ja *upota* sekä nimeä eri esineitä.
- Etsikää vettä luonnosta. Mistä löydätte vettä? Ottakaa kuvia luonnossa ja kiinnittäkää sitten kuvat esille päiväkotiin, jotta voitte keskustella niistä myöhemmin yhdessä.
- Etsikää vettä sisätiloista. Mistä löydätte vettä? Ottakaa kuvia ja kiinnittäkää sitten kuvat esille päiväkotiin, jotta voitte keskustella niistä myöhemmin yhdessä.

- Tee vene esimerkiksi pahvilaatikosta. Aseta vene esimerkiksi sinisen kankaan päälle. Leikkikää ja jutelkaa veneessä.
- Valmistele leikkiympäristö, jossa on esimerkiksi vesiratas, ämpäreitä, kastelukannuja, vesirata jne. Anna lasten leikkiä ja tutkia. Nimeä esineitä, selitä mitä tapahtuu ja kannusta lapsia kielelliseen ilmaisuun.
- Heijasta seinälle vesimaisema, jotta lapset voivat kokea sen. Leikkikää ja lukekaa tässä ympäristössä.

Musiikki ja liikunta

- Menkää sateella ulos ja leikkikää sateessa. Nimeä eri verbejä ja näytelkää niitä sateessa. Näitä verbejä voivat olla esimerkiksi tömistellä, loiskia, hypätä, roiskia ja molskahtaa.
- Miltä kuulostaa, kun vesi esimerkiksi virtaa, tippuu, kuohuu tai kun vettä vedetään vessanpöntöstä? Keskustelkaa sanojen merkityksestä ja matkikaa erilaisia veden ääniä käyttäen jotakin instrumenttia. Jotta tehtävä olisi hieman helpompi, voitte aluksi kuunnella erilaisia veden ääniä. Monet niistä löytyvät YouTubesta.
- Laulakaa laulu vedestä ja liikkukaa laulun mukana.
- Miten vesi liikkuu kun se kohoaa korkeiksi aalloiksi, kun se kiehuu tai kun se virtaa? Entä miten kalat uivat meressä? Voit käyttää tukena lyhyitä videoita.

Luovuus, kuvataide ja muotoilu

- Ota esiin suuri paperirulla tai -arkki. Maalatkaa paperin tausta siniseksi, jotta siitä tulee meri. Maalatkaa eri paperille kaloja, leikatkaa ne ja kiinnittäkää ne siniselle paperille. Voit kiinnittää maalauksen seinälle.
- Sateenkaari koostuu pienistä vesipisaroista. Valitse kirja, jossa on sateenkaari. Keskustelkaa mitä värejä sateenkaarella on ja maalatkaa vesiväreillä sateenkaari kaikkia seitsemää väriä käyttäen.
- Mitä ajatuksia lapsilla on vedestä? Anna lasten maalata heidän ajatuksiaan vedestä. Kiinnitä teokset seinälle.
- Maalatkaa rapuja painamalla kaksi vierekkäistä kädenjälkeä punaisella maalilla. Aseta ranteet vierekkäin peukalot ylöspäin ja levitä sormet auki oikealle ja vasemmalle. Voitte halutessanne piirtää ravuille myös silmät peukaloiden päihin.

Kielitaso: Haastavampi kielellinen taso

Kysymykset

Näytä lapsille kuvia teemaan sopivista kirjoista. Käytä kuvia keskustelun tukena.

- Mitä sinulle tulee mieleen sanasta vesi?
- Missä vettä on?
- Tiedätkö sellaisia paikkoja, joissa ei yleensä ole lainkaan vettä tai joissa vettä on vain vähän? (esimerkki: aavikko ja kuu)
- Mihin vettä käytetään?
- Mihin sinä käytät vettä?
- Käytämme vettä jatkuvasti, mutta mitä luulet, miksi vesi ei lopu?
- Meidän täytyy suojella vettä. Osaatko kertoa miksi?
- Vesi on elintärkeää ihmisille, kasveille ja eläimille. Mitä luulet, miksi se on niin tärkeää?
- Mitä tapahtuu vedelle, jos laitamme sitä pakastimeen tai jos ulkona on pakkasta? Mitä muita veden olomuotoja on olemassa?
- Mitä eläimiä vedessä elää?
- Mitä kasveja elää vedessä tai sen läheisyydessä?
- Miltä vesi kuulostaa?
- Miltä vesi maistuu?
- Onko vedellä väriä? Jos on, niin mikä?
- Mikä kelluu vedessä ja mikä uppoaa? Mitä luulet, miksi niin tapahtuu?

Käsitteet

- Uida – liikkua vedessä uintiliikkeitä tekemällä, jotta ei uppoa
- Höyry – kaasu, jota muodostuu esimerkiksi veden kiehuessa
- Jää – jäätynyt vesi
- Kellua – pysyä veden tai muun nesteen pinnalla
- Upota – vajota veden läpi kohti pohjaa
- Joki – suurempi virtaava vesistö
- Puro – kapea virtaava vesistö
- Uima-allas – allas, jossa voi uida
- Järvi – suurempi vesialue, jota maa ympäröi
- Lampi – pienempi vesialue

- Läpinäkyvä – jotain, josta näkee läpi, kuten vesi
- Sade – sadepisaroina satava vesi
- Aavikko – paikka, jossa ei ole kasvillisuutta, koska siellä sataa harvoin
- Huuhdella – antaa veden virrata jonkin yli, esimerkiksi huuhdella wc
- Virrata – neste, esimerkiksi vesi, joka liikkuu eteen- tai alaspäin
- Märkä – läpimärkä vedestä

Aktiviteetit

Leikki

- Etsikää vettä luonnosta. Ottakaa löydöistänne kuvia tabletilla ja pohtikaa kuviin liittyviä sanoja. Kiinnittäkää kuvat esille päiväkotiin ja kirjoittakaa sanat niiden viereen. Keskustelkaa kuvista yhdessä.
- Luo leikkiympäristö vesiteemalla, esimerkiksi meri tai järvi. Keskustelkaa mitä eläimiä ja kasveja siellä elää, ja antakaa lelueläinten tai lasten tekemien eläinten asua siellä. Leikkikää ja keskustelkaa teemasta yhdessä.
- Täytä astia vedellä. Ota esille esimerkiksi vene, kivi, keppi, käpy ja lehti. Anna lasten ensin tehdä hypoteeseja – mitkä esineet uppoavat ja mitkä kelluvat? Kokeilkaa sitten eri esineitä. Keskustelkaa siitä, pitivätkö lasten hypoteesit paikkansa ja mikä saa esineet kellumaan tai uppoamaan.
- Valmistele leikkiympäristö, jossa on esimerkiksi vesiratas, ämpäreitä, kastelukannuja, vesirata jne. Anna lasten leikkiä ja tutkia. Keskustelkaa esimerkiksi siitä, mikä saa vesipyörän pyörimään, mitä tapahtuu kun sekoitetaan esimerkiksi hiekkaa tai multaa vetee tai mikä saa veden ämpärissä tulvimaan yli.

Luovuus, kuvataide ja muotoilu

- Leikatkaa lumihiutaleita. Tarvitsette paperia ja sakset. Ohjeet alla.
- Ota esille erilaisia lehtiä ja mainoksia. Anna lasten leikata niistä veteen liittyviä kuvia, ja luokaa kuvista iso vesikollaasi.
- Sateenkaari koostuu pienistä vesipisaroista. Valitse kirja, jossa on sateenkaari. Keskustelkaa mitä värejä sateenkaarella on ja maalatkaa vesiväreillä sateenkaari. Ota esille vain punainen, keltainen ja sininen maali. Keskustelkaa ja kokeilkaa miten saatte tehtyä sateenkaaren muut värit.
- Mitä ajatuksia lapsilla on vedestä? Anna lasten maalata heidän ajatuksiaan vedestä. Kiinnittäkää teokset seinälle.

Musiikki ja liikunta

- YouTubessa on videoita erilaisista äänistä, esimerkiksi aalloista, virtaavasta vedestä, sateesta ja kuohuvasta vedestä. Kuunnelkaa yhtä ääntä kerrallaan ja keskustelkaa lasten kanssa esimerkiksi seuraavien kysymysten avulla: Miltä ääni kuulostaa? Mitä luulette vedelle tapahtuvan? Miltä ääni tuntuu kehossasi?
- Laulakaa laulu vedestä ja liikkukaa laulun mukana. Keskustelkaa siitä, mistä laulu kertoo ja mitkä sanat laulussa liittyvät veteen.
- Menkää sateella ulos ja leikkikää sateessa. Nimeä eri verbejä ja näytelkää niitä sateessa. Näitä verbejä voivat olla esimerkiksi tömistellä, loiskia, hypätä, roiskia ja molskahtaa. Mitä muita veteen liittyviä verbejä lapset keksivät? Leikkikää ja tehkää verbeihin liittyviä liikkeitä.
- Vesi voi tuottaa monenlaista ääntä. Se voi esimerkiksi ropista, piiskata, sataa kaatamalla, lirstä ja loiskahtaa. Keskustelkaa verbien merkityksistä ja matkikaa ääniä jotakin instrumenttia käyttäen.

Lumihiutaleiden leikkaaminen:**Tarvitset:**

- Valkoista paperia
- Sakset

Tee näin:

- Piirrä valkoiselle paperille ympyrä.
- Leikkaa ympyrä irti.
- Taita ympyrä puoliksi niin, että siitä tulee puolikuu. Taita paperi vielä puoliksi niin, että siitä tulee puolikas puolikuu. Taita paperi kolmannen kerran, niin että taitettu paperi näyttää kapealta paperinipulta.
- Nyt tehtävänäsi on leikata kuvioita lumihiutaleeseen. Leikkaa pieniä lovia ja kaaria, puolikuuta ja neliönmuotoisia koloja paperinipun molemmille reunoille. Voit leikata vapaalla kädellä tai piirtää kuvion ensin paperille helpottaaksesi leikkaamista.
- Leikkaa pala pois paperinipun kärjestä mikäli haluat, että lumihiutaleeseen tulee reikä keskelle.
- Avaa varovasti paperin taitokset. Nyt lumihiutaleesi on valmis!